

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ В МИТНИХ ОРГАНАХ

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

для студентів заочної та денної форм навчання
спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Харків
ХДУХТ
2021

Організація управління в митних органах [Електронний ресурс] : конспект лекцій для студентів заочної та денної форм навчання спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / укладачі : В. О. Акмен, С.В. Сорокіна. – Електрон. дані. – Х. : ХДУХТ, 2021. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Назва з тит. екрана.

Укладачі: канд. техн. наук, доц. В. О. Акмен
канд. техн. наук, доц. С. В. Сорокіна

Рецензент канд. техн. наук, доц. Т. М. Головка

Кафедра товарознавства в митній справі

Схвалено науково-методичною комісією ХДУХТ за спеціальністю
«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Протокол від 10 грудня 2021 року № 2

Схвалено вченою радою ХДУХТ
Протокол від 18 лютого 2021 року № 9

Схвалено редакційно-видавничою радою ХДУХТ
Протокол від 17 лютого 2021 року № 15

© Акмен В. О., Сорокіна С. В.,
укладачі, 2021
© Харківський державний
університет харчування
та торгівлі, 2021

Вступ

У сучасних умовах організація управління в митних органах виступає не лише як інструмент та провідник зовнішньоекономічної діяльності, а й має важливіше значення, стаючи регулятором і засобом формування нових економічних відносин та зв'язків. З розвитком системи митної служби України, митниць та інших структурних підрозділів, що здійснюють митне оформлення, зовнішньоекономічні операції та контроль за переміщенням товарів, виникає гостра потреба в спеціалістах з митної справи та товарознавців-експертів.

Основними завданнями організації управління в митних органах є: забезпечення реалізації політики у сфері державної митної справи під час застосування митного законодавства; здійснення в межах своїх повноважень контролю за дотриманням митного законодавства під час митного контролю та митного оформлення товарів та транспортних засобів, що їх переміщують; здійснення в межах своїх повноважень, контролю за переміщенням товарів, що перебувають під митним контролем і переміщуються територією України юридичними та фізичними особами між митницями, структурними підрозділами митниці, за застосуванням заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Підготовка майбутніх фахівців спеціальності 076 (ОПП «Товарознавство та експертиза в митній справі») неможлива без вивчення цієї дисципліни, тому що сучасний ринок орієнтовано на міжнародне співробітництво і потрібні спеціалісти інформаційно орієнтовані у просторі із знаннями організації управління в митних органах. Курс базується на потребах кваліфікаційної характеристики фахівців зі спеціалізації «Товарознавство та експертиза в митній справі» і має за мету формування у студентів системи знань у сфері митної діяльності України відносно митного законодавства, кримінального, кримінально-процесуального права, адміністративного права.

Згідно з Указом Президента України «Про Державну митну службу України» поставлено завдання про національну систему підготовки та підвищення кваліфікації працівників митної системи. Тому фахівці спеціальності мають бути обізнаними у організації практичної діяльності в митних органах, де навички товарознавця можуть стати у нагоді при здійсненні митного оформлення товарів, що є об'єктами зовнішньоторговельних угод.

Тема 1 Система управління в митних органах. Сутність та структурна декомпозиція.

План:

1. Структура Державної митної служби України.
2. Система управління в митних органах.

1. Структура Державної митної служби України.

Досвід зарубіжних країн у митній діяльності, на прикладі США показує, що управління митними службами в усіх країнах світу має трирівневу вертикальну організаційну структуру, яка містить:

- вищий рівень – центральне управління, на яке покладена загальна відповідальність за управління митними органами на території всієї країни;
- середній рівень – регіональні управління, які здійснюють керівництво митницями у певному регіоні;
- нижчий рівень – місцеві підрозділи (митниці), які безпосередньо здійснюють митний контроль та оформлення товарів, транспортних засобів і фізичних осіб. Розподіл повноважень, прав та обов'язків між цими рівнями здійснюється на основі чіткого розмежування функцій центрального управління та оперативної роботи на місцях. Така досить розгалужена й цілісна система митних органів є досить ефективною для здійснення митної діяльності, реалізації поставлених перед митними органами функцій і завдань.

З точки зору масштабів територіальної діяльності, система митних органів поділяється на два рівні:

- до першої належить Державна митна служба України, яка здійснює свою діяльність на всій території України;
- до другої – всі інші митні органи, які здійснюють свою діяльність на території підвідомчого регіону.

Центральний апарат здійснює загальне керівництво митною системою України відповідно до законодавства. Він спрямовує, координує та контролює діяльність митних органів, спеціалізованих митних установ та організацій щодо законодавства України з питань митної справи.

Центральний апарат ДМСУ очолює вертикаль митних органів, виконуючи при цьому, як і територіальні органи, дві функції: "виробничу" (здійснює в окремих випадках передбачені митним законодавством митні операції) та управлінську (здійснює управління підпорядкованими митними органами, спеціалізованими митними установами і організаціями). Отже, окрім питань, що є загальними для митних органів, Центральний апарат ДМСУ вирішує і ряд специфічних задач, пов'язаних із керівництвом митною службою і розвитком митної справи.

Президентом України. Призначення заступників Голови, встановлення структури та чисельності особового складу апарату ДМСУ, створення територіальних органів (регіональних митниць) віднесено до компетенції Кабінету Міністрів України. Сам центральний апарат ДМСУ складається з відповідних під-розділів-управлінь, відділів і т. д. Граничну чисельність працівників Держмитслужби затверджує Кабінет Міністрів України. Структуру Служби затверджує Міністр фінансів. ДМСУ підпорядковані територіальні органи (регіональних митниць), спеціалізовані митні установи та організації. ДСМУ є юридичною особою, фінансується за рахунок державного бюджету, має власний баланс, розрахункові та інші рахунки у банківських установах, має власну печатку установленого зразка з зображенням Державного герба України та власною назвою. Загальна структура ДМСУ наведена на рис.

Структура Державної митної служби України

Апарат Державної митної служби України включає:

- Департамент організації роботи Служби
- Департамент охорони державної таємниці, технічного та криптографічного захисту інформації
- Департамент матеріального забезпечення та розвитку інфраструктури
- Департамент кадрової політики та роботи з персоналом
- Департамент фінансування, бухгалтерського обліку та звітності
- Департамент внутрішнього аудиту
- Департамент моніторингу доходів та обліково-звітних систем
- Департамент обслуговування платників
- Спеціалізоване управління з питань розробки та супроводження програмного забезпечення для органів доходів і зборів
- Регуляторно-правовий департамент
- Департамент адміністративного оскарження та судового супроводження
- Департамент податків і зборів з юридичних осіб
- Департамент податків і зборів з фізичних осіб
- Департамент аудиту
- Департамент методологічної та нормотворчої роботи
- Департамент боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом
- Департамент погашення боргу
- Департамент організації митного контролю та оформлення
- Департамент адміністрування митних платежів та митно-тарифного регулювання
- Департамент організації протидії митним правопорушенням та міжнародної взаємодії
- Головне оперативне управління
- Головне управління внутрішньої безпеки
- Головне слідче управління фінансових розслідувань
- Департамент таргетингу та управління митними ризиками

- Департамент з питань запобігання та виявлення корупції
- Департамент стратегічного розвитку та міжнародного співробітництва
- Департамент комунікацій
- Управління закупівель
- Департамент моніторингу ризикових операцій
- Управління митної статистики
- Департамент трансфертного ціноутворення та міжнародного оподаткування

Територіальні органи митної служби включають в себе 24 головні управління, що розміщуються в кожній області.

Спеціалізовані департаменти складаються із:

- Департамент податкових та митних експертиз ДФС
- Департамент спеціалізованої підготовки та кінологічного забезпечення ДФС
- Інформаційно-довідковий департамент ДФС

2. Система управління в митних органах.

Формування структури системи управління митною діяльністю та виділення її підсистем, елементів та компонентів повинно здійснюватись згідно із визначеними цілями, з урахуванням пріоритетних напрямів розвитку, сильних та слабких позицій, впливу середовища функціонування, наявних обмежень тощо. Систему управління митною діяльністю слід розглядати як сукупність взаємодіючих і взаємопов'язаних елементів та їхніх компонентів, що забезпечують певний заданий рівень функціонування митних органів. На рис. 1 наведено структурну декомпозицію системи управління митною діяльністю за топологічно-змістовою ознакою, тобто виокремлено її підсистеми за змістом.

Згідно із цим підходом система управління митною діяльністю поділяється на такі підсистеми (адміністративна, нормативно-правова, фінансово-фіскальна, контрольно-організаційна, захисна, інформаційно-статистична, комунікаційна, матеріально-технічна, соціальна, етико-культурологічна підсистеми):

1. Адміністративна підсистема. До адміністративної підсистеми належать:

- Національний банк України;
- Міністерство доходів і зборів України;
- Верховна Рада України;
- Президент України;
- Кабінет Міністрів України;
- Міністерство економічного розвитку і торгівлі України;
- Служба безпеки України;
- Міністерство внутрішніх справ України;
- Генеральна прокуратура України;

2. Нормативно-правова підсистема охоплює законодавчу, нормативну, інструктивну базу, що регулює засади функціонування митних органів та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Нормативно-правову підсистему формують: Національні та Міжнародні акти.

Національні правові акти, в яких закріплено норми митного права (Конституція України, закони Верховної Ради, укази та розпорядження Президента України, постанови, рішення Кабінету Міністрів України, накази Міністерства доходів і зборів України тощо).

Нормативно-правові акти можна розділити на дві групи:

Закони, що безпосередньо регулюють митну діяльність. Ці документи визначають основні положення митної справи, які впливають на формулювання, розроблення інститутів, норм митного права, його відносини з іншими галузями права

Нормативні акти з окремими положеннями, що стосуються митної діяльності.

Якщо міжнародним договором України, згоду на обов'язковість якого надала Верховна Рада України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені Митним кодексом України та іншими законами України, то застосовуються правила міжнародного договору України. У процесі своєї реалізації митна справа оновлюється, пристосовується до нових умов суспільно-економічного життя держави та міжнародної спільноти, що, своєю чергою, вимагає постійного оновлення її нормативно-правової підсистеми.

Міжнародні нормативно-правові акти, що стосуються митної діяльності світового співтовариства.

3. Фінансово-фіскальна підсистема охоплює управління витратами кожного окремого підрозділу та Міністерства доходів і зборів України загалом, надходженнями до бюджету у формі податків та зборів, які сплачують суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, грошовими потоками та ґрунтується на сучасних управлінських технологіях (контролінгу, бюджетуванні тощо). Одним із ключових напрямів правових основ організації митної справи є покладення на митні органи функцій контролю щодо встановлення і застосування ставок мита (ввізного, вивізного, спеціального), обкладання митом в межах окремих преференційних режимів, контроль за митною вартістю товарів, класифікацією товарів і визначенням країни походження товарів, які переміщуються через митний кордон України, щоб забезпечити повноту стягнення мита, що здійснюються відповідно до Митного кодексу України, Закону України «Про Митний тариф України» тощо.

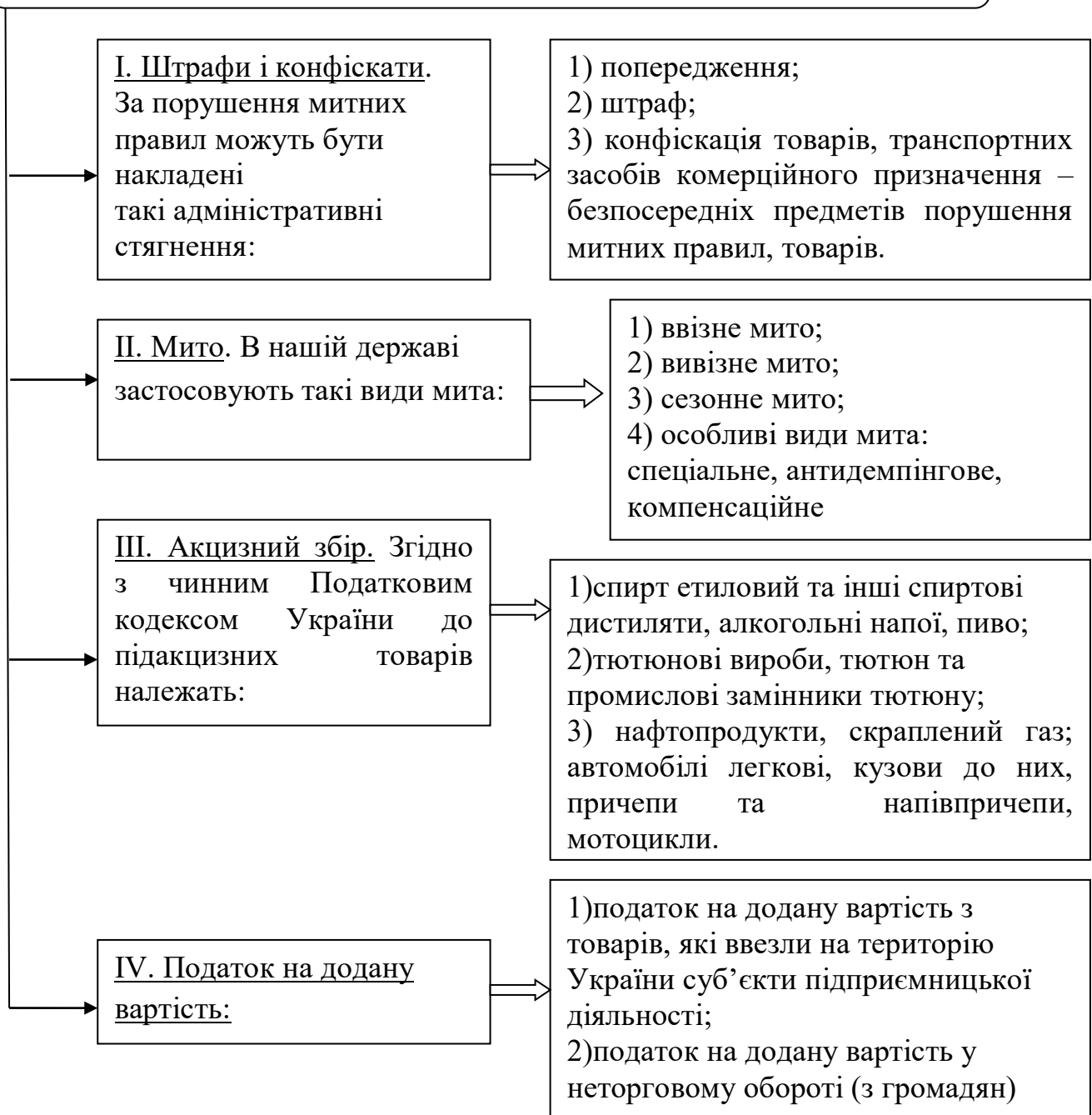
Згідно до Митного кодексу України, Закону України «Про Митний тариф України» встановлено:

- принципи формування митного тарифу;

- види ставок мита;
- рівень ставок мита;
- порядок стягнення мита;
- перелік товарів і країн, на які поширюється дія національної схеми преференцій.

Митні органи до державного бюджету перераховують такі платежі, які сплачують суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності

Платежі, що перераховують митні органи до державного бюджету

Мито – це загальнодержавний податок, встановлений Податковим кодексом України та Митним кодексом України, який нараховується та сплачується відповідно до Митного кодексу України, інших законів України та міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надала Верховна Рада України.

Фінансування митних органів, спеціалізованих митних установ та організацій (надалі митні установи) здійснюється за рахунок коштів державного бюджету відповідно до закону України про Державний бюджет на відповідний рік. Фінансування здійснюється безпосередньо через розпорядників бюджетних коштів, тобто органи державної влади, яким надано право розпоряджатися бюджетними коштами. Головним розпорядником бюджетних коштів у митних органах є Міністерство доходів і зборів України.

Митні установи, щоб забезпечити свою діяльність та виконання покладених на них функцій, складають і затверджують кошторис доходів і витрат відповідно до бюджетних призначень, встановлених законом України про Державний бюджет на відповідний рік

4. Контрольно-організаційна підсистема, функціонування якої забезпечує:

- ❖ управління митною інфраструктурою;
- ❖ управління персоналом та навчання персоналу;
- ❖ боротьбу з корупцією, впровадження митної етики;
- ❖ внутрішній аудит;
- ❖ розвиток матеріально-технічного забезпечення.

Митному контролю підлягають усі товари, транспортні засоби комерційного призначення, які переміщуються через митний кордон України. Щоб забезпечити здійснення органами доходів і зборів митного контролю товарів, транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, проведення заходів, пов'язаних з виявленням та припиненням контрабанди, запобіганням їй і порушенням митних правил, у пунктах пропуску через державний кордон України, на територіях морських і річкових портів, аеропортів, на залізничних станціях та на територіях підприємств,

вільних митних зон, митних складів, складів тимчасового зберігання, а також в інших місцях, визначених відповідно до Митного кодексу України, створюють зони митного контролю.

Особистий огляд як виняткова форма митного контролю проводиться за письмовим рішенням керівника органу доходів і зборів або особи, яка виконує його обов'язки, якщо є достатні підстави вважати, що громадянин, який прямує через митний кордон України чи перебуває в зоні митного контролю або у транзитній зоні міжнародного аеропорту, приховує предмети контрабанди чи товари, які є безпосередніми предметами порушення митних правил або заборонені для ввезення в Україну, вивезення з України чи транзиту через територію України.

Щодо внутрішнього аудиту, то в структурі Міністерства доходів і зборів України функціонує Департамент податкового та митного аудиту, в який входять такі відділи: перевірки якості податкового та митного аудиту, методології митного аудиту, контролю митної вартості та митних платежів, проведення митного аудиту, контролю за валютними операціями та операціями у сфері зовнішньоекономічної діяльності тощо.

Основними завданнями Департаменту є:

1. Здійснення контролю за додержанням митного законодавства, іншого законодавства у випадках, коли здійснення такого контролю покладено на Міністерство доходів і зборів України, правильністю обчислення, повнотою і своєчасністю сплати до бюджетів зборів та інших платежів, установлених законодавством.

2. Розроблення проектів законів України та інших нормативно-правових актів щодо форм та методів проведення планових та позапланових виїзних перевірок у межах контролю за дотриманням законодавства.

5. Захисна підсистема виконує такі завдання:

- боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил;
- захист здоров'я та безпеки громадян;

- управління ризиками; сприяння захисту прав інтелектуальної власності; збір та аналізування інформації щодо правопорушень у митній справі, з метою запобігання їм або реагування на них.

Порушення митних правил – це протиправні умисні або з необережності винні дії чи бездіяльність, що посягають на встановлений Митним кодексом України та іншими актами законодавства України порядок переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, пред'явлення їх органам доходів і зборів для проведення митного контролю та митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами, що перебувають під митним контролем або контроль за якими покладено на органи доходів і зборів Митним кодексом України чи іншими законами України, і за які передбачена адміністративна відповідальність.

6. Інформаційно-статистична підсистема, яка визначає сферу інформаційного забезпечення та процеси інформатизації у митних органах і виконує такі функції:

- автоматизацію митних процедур;
- накопичення та аналізування інформації;
- електронне декларування; інформаційний обмін з бізнесом;
- обмін електронними документами та інформацією з державними органами;
- ведення митної статистики.

Виконання передбачених Митним кодексом України митного контролю та митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення здійснюється з використанням інформаційних технологій, зокрема основаних на інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах, і засобів їх забезпечення. Упровадження інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем здійснюється відповідно до міжнародних стандартів та стандартів України. Під час їх впровадження органи доходів і зборів проводять консультації з усіма безпосередньо зацікавленими сторонами.

Контролює здійснення захисту електронної інформації в інформаційних системах органів доходів і зборів, а також дотримання правил користування засобами захисту інформації центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, та інші уповноважені державні органи.

Статистична інформація, яку формують, узагальнюють і аналізують органи доходів і зборів, використовується задля зміцнення зовнішньоекономічних зв'язків, поліпшення митно-тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, подальшої інтеграції України у загальносвітову систему економічних відносин.

7. Комунікаційна підсистема, яка охоплює міжнародну митну співпрацю, міжнародний інформаційний обмін, залучення зовнішніх ресурсів, співпрацю з бізнесом, сприяння транзиту, забезпечення довіри суспільства. Участь України

у міжнародній співпраці з питань державної митної справи є складовою частиною її зовнішньополітичної діяльності. Міжнародну діяльність центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, спрямовує і координує Президент України, Кабінет Міністрів України за погодженням з Міністерством закордонних справ України.

Відповідно до міжнародних договорів, органами доходів і зборів України спільно зі структурами суміжних держав аналогічного спрямування може здійснюватися:

- проведення спільного митного контролю у пунктах пропуску через державний кордон України;
- узгодження в установленому законом порядку часу здійснення митного контролю у пунктах пропуску через державний кордон України, процедур митного контролю, митного оформлення та взаємне визнання документів, що використовують органи доходів і зборів для виконання митних формальностей;
- проведення спільних заходів, спрямованих на виявлення та припинення контрабанди і порушень митних правил та запобігання цьому;
- проведення в установленому законом порядку спільних заходів, спрямованих на запобігання, виявлення і припинення правопорушень у сфері службової діяльності працівників органів доходів і зборів України та митних служб суміжних держав;
- проведення інших спільних одноразових чи постійних заходів з питань, що входять до повноважень органів доходів і зборів;
 - обмін інформацією, зокрема з використанням інформаційних технологій та систем.

8. Матеріально-технічна підсистема. Майно органів доходів і зборів, а також спеціалізованих навчальних закладів та науково-дослідної установи органів доходів і зборів є державною власністю. Управління цим майном здійснюється в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України відповідно до чинного законодавства. До матеріально-технічного забезпечення митних органів належать:

1. Земельні ділянки, службові та побутові приміщення, обладнання та засоби зв'язку органів доходів і зборів, а також спеціалізованих навчальних закладів та науково-дослідної установи органів доходів і зборів.

2. Матеріали, необхідні для підтримання в робочому стані засобів праці, що використовуються лише для зберігання предметів або для забезпечення матеріальних умов праці (робочі будівлі, засоби зв'язку й транспорту тощо).

3. Технічні засоби митного контролю, використовувані для здійснення митного контролю, повинні бути безпечними для життя та здоров'я людини, тварин і рослин та не завдавати шкоди підприємствам і громадянам

4. Формений одяг працівників органів доходів і зборів

9. Соціальна підсистема, що характеризується кваліфікаційним, освітнім, посадовим складом працівників митних органів, соціальним захистом працівників митної служби. Правове становище посадових осіб органів доходів і зборів визначається Митним кодексом України, а в частині, не врегульованій ним, – законодавством про державну службу та іншими актами законодавства України.

На службу до органів доходів і зборів не можуть бути прийняті особи, визнані в установленому порядку недієздатними або обмеженими у дієздатності, особи, які мають судимість за вчинення умисного злочину, а також особи, які протягом року, що передував їх зверненню до органу доходів і зборів з приводу працевлаштування, притягувалися до адміністративної відповідальності за вчинення корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Посадовим особам органів доходів і зборів присвоюють спеціальні звання. Спеціальні звання податкової та митної справи присвоюються довічно. Позбавлення спеціальних звань здійснюється виключно за вироком суду у випадках, передбачених Кримінальним кодексом України.

Соціальний захист працівників органів доходів і зборів передбачає:

- ❖ оплату праці посадових осіб органів доходів і зборів;
- ❖ житлове забезпечення посадових осіб органів доходів і зборів;

- ❖ медичне забезпечення та охорону здоров'я посадових осіб органів доходів і зборів та членів їхніх сімей;
- ❖ пенсійне забезпечення посадових осіб органів доходів і зборів;
- ❖ гарантії охорони праці посадових осіб та інших працівників органів доходів і зборів;
- ❖ відшкодування державою шкоди, завданої посадовим особам органів доходів і зборів.

10. Етико-культурологічна підсистема, яка ґрунтується на правилах, нормах та постулатах митної справи. Наказом Міністерства доходів і зборів України від 15.08.2013 р. № 357 затверджено правила поведінки посадових осіб Міністерства доходів і зборів України та його територіальних органів відповідно до Закону України «Про правила етичної поведінки».

У наказі задекларовано принципи етики поведінки посадових осіб органів Міністерства доходів і зборів України, засади уникнення конфлікту інтересів, обмеження щодо використання службового становища, основи запобігання проявам корупції, загальні вимоги до етики колегіальної поведінки, засади контролю за дотриманням правил поведінки посадових осіб органів Міністерства доходів і зборів України, відповідальність за порушення правил поведінки посадових осіб органів Міністерства доходів і зборів України.

Тема 2. Порівняльна структура управління в митних органах в Україні та країнах ЄС

План:

1. Система історичного розвитку митних служб та митних органів.
2. Структура управління в митних органах у Сполучених Штатах Америки.
3. Структура управління в митних органах у Великій Британії.
4. Структура управління в митних органах у Франції.
5. Організація митних служб Німеччини та Фінляндії.
6. Організація, компетенції та функції митних органів у різних країнах.

1. Система історичного розвитку митних служб та митних органів.

У ході вивчення процесів адаптації митної системи України до європейських вимог було опрацьовано зміни, що відбулись за останні два десятиліття в країнах Центральної та Східної Європи. Зазначено, що країни, які вступили до Європейського Союзу в 2004–2008 рр., пройшли великий шлях і продемонстрували вражаючі успіхи щодо створення ринкової економіки. Передвступний період супроводжувався в країнах-кандидатах складними та нерідко хворобливими трансформаційними реформами, пов'язаними з процесом адаптації до макроекономічних вимог, законодавчих норм і стандартів ЄС. У ході переходу до ринкової економіки та переговорного процесу про вступ до ЄС відбувалась модернізація митних систем цих країн.

Ще на початку XXI ст. виділяли певні тенденції в розвитку зарубіжних митних служб, насамперед дедалі більше зростаючу роль у їх роботі органів міжнародних організацій та об'єднань, оскільки повноваження митних органів, а також органів державної влади країн – членів ЄС у галузі митної справи жорстко обмежені рішеннями органів управління ЄС та їх підрозділів. Акцентувалась увага також на розробленій групою митної політики Європейської комісії програмі «Митниця. Континент – 2002», спрямованій на синхронний розвиток країн ЄС. Звичайно, вказані тенденції мали безпосередній вплив як на формування загальної митної політики спільноти, так і на митну політику кожної з країн – учасниць ЄС, а отже, і на процес реформування митних органів.

Варто зауважити, що Митний кодекс ЄС у жодній зі своїх статей не торкається питань організації митної служби, залишаючи ці питання на розсуд національного законодавця, оскільки інституційна організація митної справи, як і організація будь-якої виконавчої діяльності, регулюється нормами адміністративного права.

Так само механізм митної справи (система, структура, проходження служби та інші аспекти організації митної справи) регламентується нормами національного адміністративного права, а в більшості країн, що увійшли до ЄС,

основи організації національних митних служб тією чи іншою мірою передбачаються конституціями. При цьому організація митної служби, система її органів, підпорядкованість, компетенція в кожній із країн, що входять до спільноти, має свою специфіку, яка зумовлена не лише нагальними завданнями цього виду державної діяльності, а й історичними особливостями його виникнення та розвитку .

Однією з головних цілей державного управління в Митому Союзі ЄС, реалізація якої фактично почалася ще в 1980-х рр., є спрощення процедур митного оформлення. Застосування спрощених процедур дозволяє надавати товари в розпорядження імпортера набагато швидше, ніж при використанні стандартних процедур. Тим самим вивільнюються значні засоби, використовувані інакше на оплату послуг із зберігання, транспортування товарів і перевантаження їх у місцях огляду, пришвидшується надходження до бюджету ЄС суми стягуваного митного збору.

Важливим чинником, що сприяє спрощенню митних формальностей, є використання уніфікованих митних документів, найважливішим з яких є Єдиний адміністративний документ (САД), запропонований у 1987 р. міжнародною Конвенцією про спрощення формальностей в торгівлі товарами. В Європейському співтоваристві САД введено в 1988 р. (одночасно ЄАД ввели країни ЄАВТ, а пізніше - країни Центральної і Східної Європи, які з 1 травня 2004 р. стали членами ЄС).

Помітно спростилася процедура декларування товарів. У деяких випадках митні органи країн ЄС дозволяють застосування попередньої короткої декларації або спрощеного порядку декларування без надання деяких відомостей про товари або додаткових документів, заміну декларації іншим комерційним або адміністративним документом тощо. Обов'язкова умова застосування таких спрощених форм - указівка всіх відомостей, необхідних для ідентифікації товарів.

Останніми роками спрощення митних процедур здійснюється гол

2. Структура управління в митних органах у Сполучених Штатах Америки.

Структура національних митних служб обумовлена внутрішніми потребами кожної держави і істотно розрізняється за країнами.

Митно-прикордонна служба США (U.S. Customs & Border protection, далі – СВР) – одне з агентств, що входить до складу Міністерства внутрішньої безпеки США – U.S. Department of Homeland Security (DHS), яке включає в себе ще 21 відомство.

Основні функції СВР – правоохоронна, що передбачає боротьбу з тероризмом та незаконною міграцією, захист національної економіки, захист довкілля і здоров'я громадян, збереження культурної спадщини, охорона державного кордону, а також підтримка законної зовнішньої торгівлі та туризму.

СВР є найбільшим серед правоохоронних органів у Сполучених Штатах за кількістю працівників – понад 62 450 співробітників. Це - митні офіцери й прикордонні агенти, фахівці із сільського господарства, пілоти літаків, торгові спеціалісти, співробітники місії підтримки та співробітники-кінологи.

Структурно служба складається з 5 підрозділів:

- митниця (Field operations), яка здійснює функції митного та паспортного контролю в пунктах пропуску й зонах митного контролю;
- прикордонний патруль (Border patrol), який виконує свої функції поза пунктами пропуску;
- підрозділи повітряно-морських сил (Air and marine operations);
- підрозділи розслідувань (Operations support); торгівлі (tTrade) та служба забезпечення (enterprise service);
- аналог нашого організаційно-розпорядчого підрозділу.

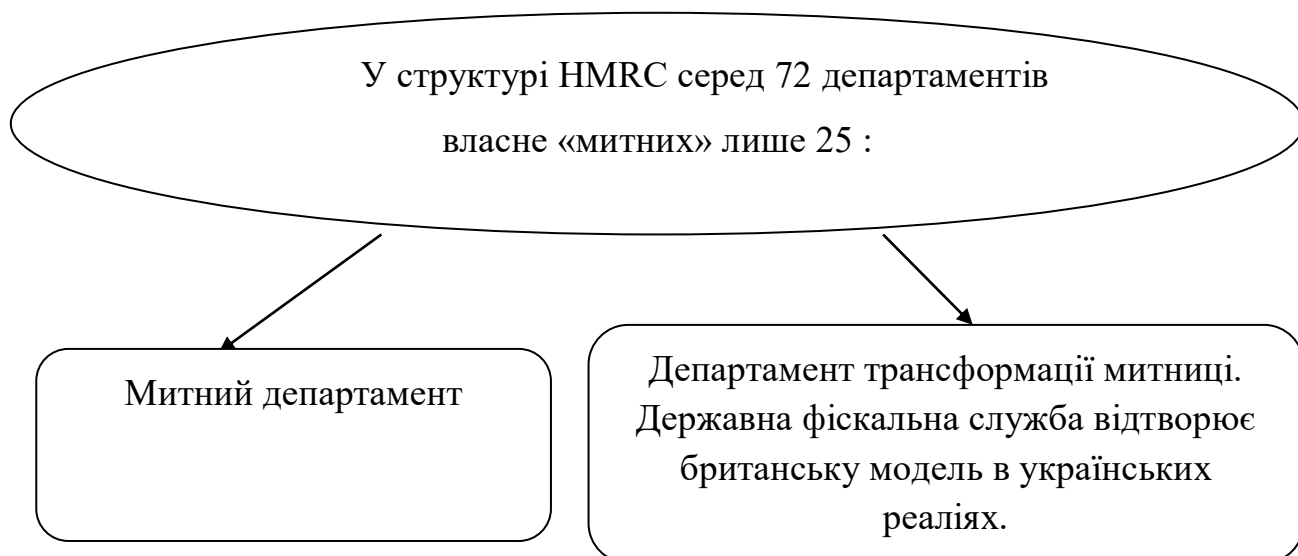
Бюджет відомства складає 13,6 млрд. дол. на рік, при цьому митні органи США забезпечують надходжень до федерального бюджету на суму близько 30 млрд. дол. (що становить менше 1% загальної дохідної частини, яка дорівнює майже 4 трлн. дол.). Регіональна структура митного напрямку складається з 20 митниць (Field Operations offices), 328 пунктів контролю (ports of entry) і 15 станцій попереднього контролю в Канаді, Ірландії та країнах Карибського басейну.

3. Структура управління в митних органах у Великій Британії.

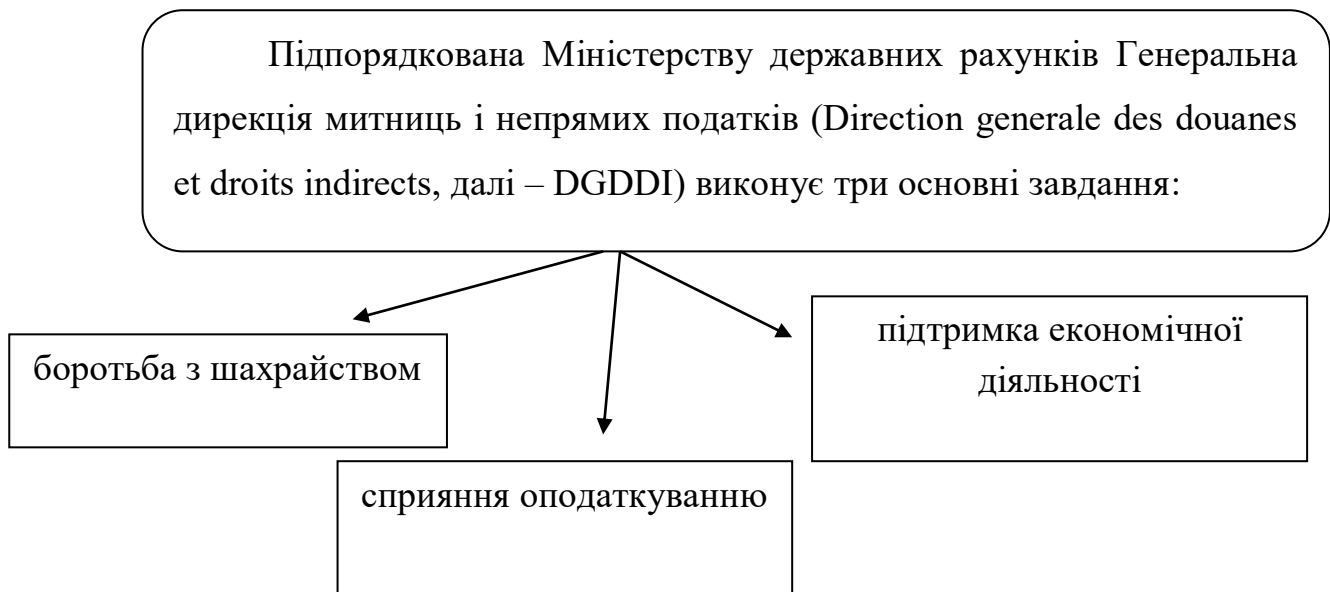
Її Величності служба доходів і митниць (Her Majesty's Revenue & Customs, далі HMRC) є органом державної влади «без міністерського портфеля», створена Актом парламенту в 2005 році як новий орган, що замінив Службу внутрішніх доходів і Митно-акцизну службу. Казначейство (Міністерство фінансів) спрямовує і розробляє стратегію податкової політики, HMRC відповідає за її реалізацію.

Основні завдання HMRC:

- ✓ забезпечення надходження коштів до бюджету;
- ✓ сприяння законній міжнародній торгівлі, захист фіскальної, економічної, соціальної та фізичної безпеки Великої Британії;
- ✓ адміністрування податкової системи в найбільш простий, орієнтований на клієнта й ефективний спосіб;
- ✓ адміністрування соціальних виплат.

4. Структура управління в митних органах у Франції.

Місія протидії шахрайству та міжнародному обігу заборонених предметів DGDDI підтримує захист території і громадян, національних та загальноєвропейських економічних і фінансових інтересів (протидія незаконному обігу наркотиків, контрафактної продукції, тютюнових виробів, зброї, боротьба з тероризмом і фінансуванням злочинної діяльності, боротьба з екологічними загрозами; безпека здоров'я і захист прав споживачів, природної і культурної спадщини).

Економічна місія DGDDI підтримує національну економіку та французькі компанії. На підставі правил, встановлених для міжнародної торгівлі, вона контролює торгові потоки за трьома напрямками:

- швидкість;
- безпека;
- якість за допомогою процедур, адаптованих до потреб бізнесу.

Фіскальна місія DGDDI забезпечує щороку близько 13% суми державних доходів і робить свій внесок, як і її європейські колеги, у фінансування бюджету ЄС.

Митна система Франції складається з таких елементів, а саме:

- Генеральна дирекція митниць і непрямих податків;

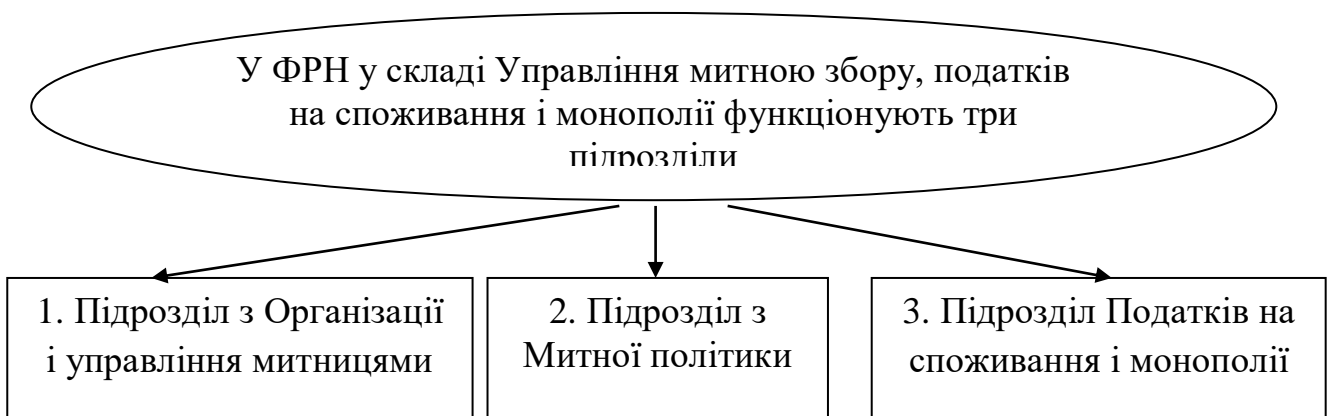
- 12 міжрегіональних дирекцій;
- 42 регіональних дирекцій. Можна стверджувати, що в певному сенсі Україна в 90-х рр. фактично відтворювала французьку модель побудови системи митних органів.

5. Організація митних служб Німеччини та Фінляндії.

Основоположні рішення з питань митної справи в Німеччині визначають найвищі органи державної влади – парламент і уряд. Парламент затверджує Митний тариф, забезпечує митну і торгову єдність території країни, роботу митної охорони. (ст.75 п. 5 Конституції Німеччини). Так і головна митна служба Німеччини, і Головне митне управління Фінляндії підпорядковані Міністерствам фінансів цих країн.

У Німеччині управління митними службами здійснюється на чотирьох рівнях. Загальним керівництвом діяльністю митних органів займається федеральне Міністерство фінансів, у складі якого є Митно-Крим і папістське відомство (веде розслідування по фактах порушення митного законодавства ЄС) і Управління федеральною монополією на продукти винокуріння (здійснює нагляд за виробництвом цих продуктів у країні і стягує акцизи з імпортованих алкогольних напоїв).

Митні комісаріати разом із загонами прикордонної служби і поліції здійснюють охорону державного і митного кордонів Німеччини і ЄС, включаючи контроль і нагляд за рухом транспорту і пересуванням фізичних осіб. Таким чином, функції митних органів Німеччини поєднують роботу податкової поліції, автомобільної інспекції і прикордонних військ.

У кожному підрозділі функціонують декілька так званих референту (— термін, який визначає певний вид діяльності людини)

- I. У першому працюють референтури організації та управління митною службою; навчання і атестації; постачання й автотранспорту; касових операцій і бухгалтерською обліку; прикордонна митна служба; служба митних розслідувань та ін.
- II. У другому підрозділі три референтури зайняті питаннями митною тарифу по закріплених за кожною розділах ТН ЗЕД, інші - питаннями відповідно митною законодавства, митною режиму переробки і транзиту товарів, митної вартості, торгово-митної політики Всесвітньої торгової організації і інших міжнародних організацій, торгово-митної політики Всесвітньої митної організації.
- III. Референтури третього підрозділу займаються питаннями стягування податків на нафтопродукти, монополії на виробництво сірників і алкогольної продукції, митного збору і податків на споживання тютюну й інших підакцизних товарів.

Головні фінансові дирекції розподіляють стягнутий митний збір і збори, та здійснюють збір статистичних даних про зовнішньоторговельний обіг країни.

Головні митниці займаються митним контролем і оформленням товарів і транспортних засобів. В їх підпорядкуванні знаходяться:

- митні пости (є в усіх аеропортах, морських портах, на головних автомагістралях, здійснюють попередній огляд і оформлення товарів і транспортних засобів);
- оперативно-розшукові митниці (займаються правоохоронними питаннями, заводять справи про порушення митних правил (ПМП), забезпечують їх передачу в Прокуратуру, уповноважені і самі виносити ухвали за справами про ГІМН);
- митні комісаріати (ведуть охорону державного і митного кордону).

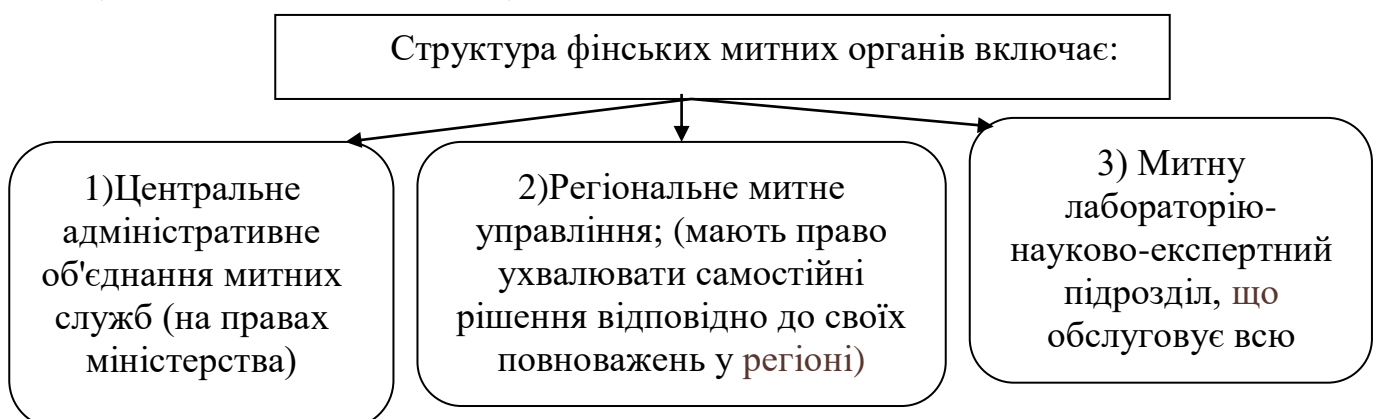
Митна служба Фінляндії організована по-іншому. Приєднання Фінляндії до ЄС на початку 1995 р. сприяло спрощенню ведення частини зовнішньоторговельних операцій, зростанню обсягів товарообігу і збільшенню митних платежів до бюджету країни і ЄС. Фінські митники активно використовують нові технології в оформленні документації та контролі. За оцінкою фахівців, фінська митниця є однією з висококваліфікованих сучасних служб державної адміністрації.

Загальне керівництво митницями Фінляндії здійснюється, як і в Німеччині, Міністерством фінансів, у штаті якого є Генеральний директор митної служби. Його основною функцією є розробка економічної політики Уряду і подальший контроль за її здійсненням. Міністерство розробляє державні річні проекти з використання фінансових ресурсів, формування бюджету і управління фінансами країни в цілому.

Національний митний департамент Фінляндії відповідає за діяльність центральної адміністрації фінської митниці. Її основними завданнями є забезпечення одноманітності митної діяльності і безперервності справочинства з повним дотриманням національного законодавства.

З метою управління митними службами на місцях території Фінляндії поділена на сім митних регіонів, в межах яких є регіональна митниця з підпорядкованими їй одним або декількох митними постами. Регіональні митниці підлеглі національному митному департаменту, але мають права ухвалити управлінські рішення відповідно до своїх повноважень у регіоні.

На всій території країни застосовується єдина система митних процедур, стягування митних платежів, установлені Національним митним актом.

6. Організація, компетенції та функції митних органів у різних країнах.

Як відомо, адміністрації країн-членів ЄС формують національні норми в межах прийнятих центральними органами ЄС рішень. Це стосується всіх текстів декретів, указів, циркулярів або висновків, які розкривають (конкретизують) основні, прийняті раніше центральними органами ЄС правила. Проблеми, що стосуються організації, компетенції й виконання функцій національних митних органів, питань проходження служби в них, розгляду спорів із питань митної справи, належать до виключної компетенції національних органів. Саме в цьому спеціалісти вбачають джерело різких відмінностей текстів документів, прийнятих, наприклад, із приводу стягнень за порушення митного законодавства та щодо введення в дію правил надання тієї чи іншої пільги з митного обкладення.

Повноваження митних органів визначаються національним законодавством, а також актами уряду й міністрів. При цьому митні служби можуть виконувати не пов'язані безпосередньо з митною справою особливі функції, зумовлені національними традиціями. Так, митна адміністрація Великобританії здійснює справляння податків і зборів на розвиток кінематографа; затримання морських суден за рішенням суду, стягування збору за проведення судна фарватером, портових зборів та інших платежів; стягування збору за освітлення й реєстрацію, причальних і пасажирських зборів; бере участь в імміграційному контролі.

До компетенції митних палат у Польщі належать боротьба зі злочинністю у сфері митних, акцизних справ та азартних ігор; контроль виробників аграрної продукції, нарахування акцизу, податку на азартні ігри та страховки; екзекуція заборгованості, знищення товарів. У Франції посадові особи митниці беруть участь у регулюванні морських суден, забезпечують вимірювання водотоннажності, зберігання морських іпотек, участь в операціях із рятування на морі.

Будучи переконаним, що статус митної служби в системі державного управління кожної країни має свої особливості, багато в чому зумовлені історичним досвідом зовнішньоекономічних зв'язків держав, традиціями управління економікою й зовнішньоекономічною діяльністю, структурою системи органів виконавчої влади, а основні відмінності в механізмах державного управління митною справою обґрунтовуються пріоритетами митної політики, визначенням статусу й функцій митної служби. Деякі спеціалісти намагаються класифікувати адміністративну підпорядкованість митних органів. В.В. Ченцов наводить таку схему класифікації адміністративної підпорядкованості митних органів:

1) міністерства та відомства економічно-фінансової групи (міністерства фінансів, економіки, торгівлі тощо);

2) міністерства адміністративно-політичної групи (міністерства внутрішніх справ, закордонних справ; державні інституції, що відповідають за національну безпеку, тощо);

3) автономний статус.

Інтенсивне розширення Європейського Союзу вимагало кардинальних змін як у функціях митних адміністрацій, так і в їх організаційній побудові; зокрема, були ліквідовані або значно скорочені й перепрофільовані митні підрозділи, розташовані вздовж кордонів, які перетворились на внутрішні лінії розмежування країн митного союзу. З іншого боку, набагато суворішим став митний контроль на його зовнішніх кордонах. Практично в усіх країнах відбулась оптимізація підрозділів, що проводять митний контроль та оформлення, і скорочення персоналу митних органів. Винятком стала Польська митна адміністрація, яка зберегла кількісний склад працівників, проте отримала при цьому додаткові повноваження у сфері міграційної політики й контролю за легальним працевлаштуванням іноземців.

Досить розповсюдженим серед європейських митних адміністрацій є варіант об'єднання податково-митних структур, проте останні не є однорідними в питаннях підпорядкування та підконтрольності: одна частина являє собою

консолідований митно-податковий структурний підрозділ фіскального міністерства, а друга представлена самостійною урядовою службою, до повноважень якої віднесено і стягнення податків (у тому числі митних платежів), і здійснення процедур митного контролю й оформлення.

Підсумовуючи основні результати проведеного дослідження організаційної структури, порядку функціонування й адміністративного підпорядкування митних адміністрацій країн – учасниць Європейського Союзу, слід сказати про відсутність єдиної моделі організації їх діяльності. Навіть з огляду на однотипність завдань і функцій митних органів у країнах ЄС, інтенсивно втілювану гармонізацію митних процедур та уніфікацію принципів здійснення митної справи, активну модернізацію й реформування митних служб серед них не можна знайти дві однакові. У кожній країні митна адміністрація формується (і реформується) з урахуванням установленого порядку державного управління, історичних звичаїв, національних особливостей формування урядових інституцій та є органічною частиною владного механізму.

Найбільша кількість європейських митних служб (майже 40%) сформовані на умовах достатньої автономності та здійснюють митну справу під керуванням і контролем міністерств фінансів. На нашу думку, така модель дає змогу сконцентрувати зусилля й підвищити ефективність функціонування спеціалізованої моноструктури, не зменшуючи при цьому її керованість із боку центрального державного органу, що формує митну політику. Відтак цей досвід цілком може бути опрацьований та використаний у подальших кроках реформування Державної фіскальної служби України для розроблення механізмів функціонування вітчизняної митної адміністрації у формі окремого структурного підрозділу (служби, департаменту), підпорядкованого Міністерству фінансів України.

Тема 3. Послідовність операцій під час здійснення митних процедур, ризика експортно-імпортних операцій

План:

1. Характеристика порядку проведення митного контролю.
2. Технологічна схема митного контролю.

1. Характеристика митного контролю

Главою 47 МК України регламентується організація митного контролю, що здійснюється безпосередньо посадовими особами органів доходів і зборів. В цій главі визначено загальні принципи митного контролю, взаємодія органів доходів і зборів з державними органами, що здійснюють контроль, його вибірковість, тривалість перебування під митним контролем, строки пред'явлення митному органу товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон, документи і відомості, необхідні для здійснення митного контролю, доступ посадових осіб органів доходів і зборів на територію чи в приміщення підприємств для здійснення митного контролю. В той же час норми МК України не в повній мірі дають уявлення про особливості організації митного контролю посадовими особами органів доходів і зборів. Значний обсяг регламентації цих питань знаходиться за межами МК України.

У відповідності до ст. 318 МК України визначено загальні принципи митного контролю, а саме:

- 1) митному контролю підлягають усі товари, транспортні засоби комерційного призначення, які переміщуються через митний кордон України;
- 2) митний контроль здійснюється виключно митними органами відповідно до МК України та інших законів України;
- 3) митний контроль передбачає виконання митними органами мінімуму митних формальностей, необхідних для забезпечення додержання законодавства України з питань державної митної справи;

4) митний контроль товарів, транспортних засобів у пунктах пропуску через державний кордон України здійснюється відповідно до типових технологічних схем митного контролю, що затверджуються Кабінетом Міністрів України;

5) розклад руху транспортних засобів, що здійснюють регулярні міжнародні рейси, затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, та центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері захисту державного кордону;

б) з метою підвищення ефективності митного контролю органи доходів і зборів взаємодіють з учасниками зовнішньоекономічної діяльності, уповноваженими економічними операторами, іншими особами, діяльність яких пов'язана із здійсненням зовнішньої торгівлі, та з їх професійними об'єднаннями (асоціаціями).

Організація митного контролю – це організаційна діяльність, що спрямована на створення умов, необхідних для виконання митними органами функцій митного контролю в межах митного законодавства України, а також міжнародних договорів укладених Україною, в установленому законом порядку.

Функції митного контролю:

- 1) забезпечення реалізації митного законодавства;
- 2) забезпечення національної безпеки України;
- 3) забезпечення економічної безпеки України;
- 4) забезпеченні дозвільного порядку переміщення товарів, транспортних засобів та інших предметів, через митний кордон України;
- 5) запобігання проникненню на територію України низькоякісних товарів, екологічно небезпечних речовин, вірусів чи культур;
- б) стягнення мита, податків та інших митних платежів;

7) забезпечення законного переміщення валюти через митний кордон України;

8) створення умов, для збільшення товарообігу;

9) забезпеченні законних прав фізичних та юридичних осіб при здійсненні митного контролю;

10) співробітництво з митними органами інших держав;

11) вдосконалення митного законодавства.

Таким чином, митний контроль є вагомим засобом, що сприяє формуванню та реалізації митної політики держави.

Основними завданнями і напрямками організації митного контролю є:

1) підготовка проектів нормативно-правових актів з питань організації та розвитку митної інфраструктури;

2) аналіз діючих та впровадження передових форм і методів митного контролю та заходів підвищення їх ефективності;

3) запровадження нових технологій митного контролю та митного оформлення;

4) організація взаємодії органів доходів і зборів (підрозділів) зі службами прикордонного, санітарного, фітосанітарного, радіологічного, ветеринарного, екологічного контролю, іншими контрольними службами та правоохоронними органами при здійсненні митного контролю;

5) удосконалення видів особистих митних забезпечень, форм їх застосування.

2. Технологічна схема митного контролю.

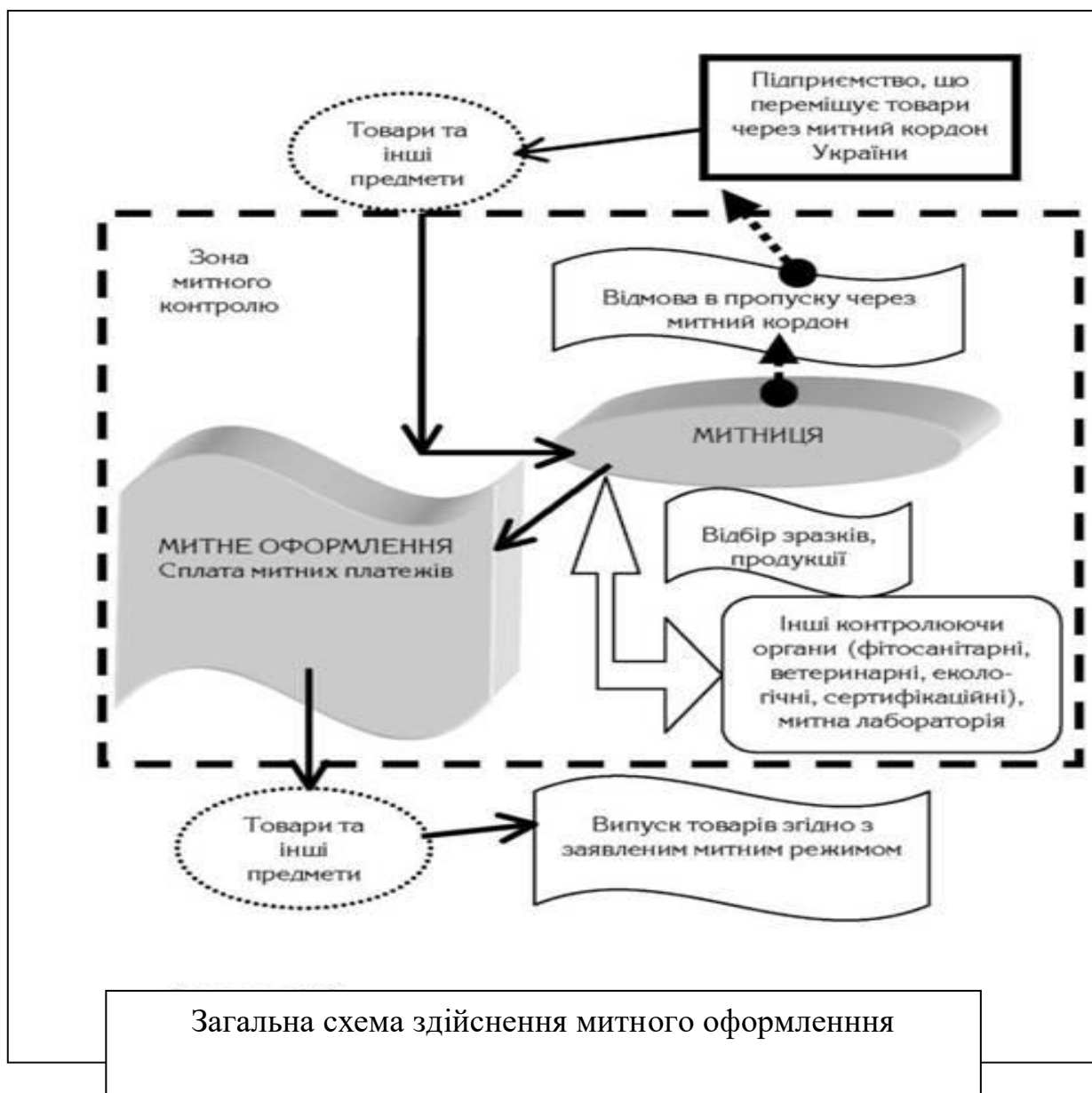
Схема пропуску визначає види, послідовність, зміст контрольних операцій і порядок пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів, вантажів та іншого майна.

Схема пропуску:

– установлює єдині підходи до порядку функціонування пунктів пропуску через державний кордон та пунктів контролю;

- регламентує види, зміст і послідовність операцій із здійснення прикордонного і митного контролю та митного оформлення, а також інших видів контролю, можливих під час переміщення осіб, транспортних засобів, товарів та інших предметів через державний кордон України;
- визначає відповідні умови для функціонування контрольних органів та служб у пунктах пропуску через державний кордон та пунктах контролю.

Таким чином сутність митного контролю складається з двох основних складових: мети митного контролю та організаційних заходів для здійснення митного контролю, що відображено на схемі.

Митний контроль починається із прикордонного контролю. Проведення прикордонного контролю посадовою особою підрозділу прикордонного контролю в пункті пропуску здійснюється у формах перевірки правових підстав для перетинання державного кордону України особами, транспортними засобами і вантажами.

Прикордонний контроль включає:

1. паспортний контроль;
2. огляд транспортних засобів, вантажів та іншого майна, спостереження за транспортними засобами і, у разі потреби, їх супровід;
3. виконання доручень правоохоронних органів;
4. контроль за особами, яким у встановленому порядку заборонено в'їзд в Україну;
5. виявлення викраденого автотранспорту і контроль транспортних засобів закордонного прямування;
6. адміністративно-правові та кримінально-процесуальні дії в поєднанні з оперативно-розшуковими заходами;
7. інші дії, які визначені нормативно-правовими актами України.

У відповідності до ст.319 МК України органи доходів і зборів взаємодіють з державними органами, що здійснюють митний контроль під час переміщення товарів через митний кордон України.

Товари, що переміщуються через митний кордон України, крім митного контролю, можуть підлягати державному санітарно-епідеміологічному, ветеринарно-санітарному, фітосанітарному, екологічному та радіологічному контролю. У пунктах пропуску через державний кордон України зазначені види державного контролю (крім радіологічного) здійснюються митними органами у формі попереднього документального контролю на підставі інформації, отриманої від державних органів, уповноважених на здійснення цих видів контролю, з використанням засобів інформаційних технологій.

Органи доходів і зборів взаємодіють з державними органами, уповноваженими на здійснення зазначених видів контролю, координують

роботу з їх здійснення у пунктах пропуску через державний кордон і в зонах митного контролю на митній території України в порядку, встановленому МК України та іншими законами України.

Зазначені види контролю здійснюються:

1) у пунктах пропуску через державний кордон України – стосовно встановлених законодавством України заборон щодо переміщення окремих товарів через митний кордон України;

2) при поміщенні в митний режим – стосовно встановлених законодавством України обмежень щодо переміщення окремих товарів через митний кордон України.

Контроль за переміщенням через митний кордон України окремих видів товарів, що проводиться іншими державними органами, здійснюється за принципом "єдиного вікна" відповідно до міжнародної практики та рекомендацій міжнародних організацій із застосуванням єдиної з митними органами інформаційно-телекомунікаційної системи.

Посадові особи органів доходів і зборів у випадках, передбачених МК України та іншими законами України, з метою здійснення митного контролю мають право безперешкодного доступу на територію чи в приміщення будь-якого підприємства незалежно від форми власності та сфери управління, де знаходяться або можуть знаходитися товари, що підлягають митному контролю.

Митний контроль передбачає проведення митними органами мінімуму митних процедур, необхідних для забезпечення дотримання законодавства України з питань митної справи. Обсяг таких процедур та порядок їх застосування визначаються відповідно до МК України, інших нормативно-правових актів, а також міжнародних договорів України, укладених в установленому законом порядку.

Митний контроль товарів, транспортних засобів та інших предметів здійснюється цілодобово у пунктах пропуску через державний кордон України відповідно до типових технологічних схем пропуску через державний кордон

України автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників, що затверджуються Кабінетом Міністрів України.

В залежності від організації контролю за місцем його проведення прийнято розрізняти:

1) контроль, який здійснюється після прибуття товарів і транспортних засобів у орган доходів і зборів;

2) суцільний митний контроль із застосуванням усіх його форм, які передбачаються митним законодавством, за виключенням випадків звільнення від митного контролю;

3) вибірковий митний контроль, який полягає у застосуванні вибіркового методу перевірки. Перевіряється не весь товар, а лише його зразки:

а) форми та обсяг контролю, достатнього для забезпечення додержання законодавства України з питань державної митної справи та міжнародних договорів України при митному оформленні, обираються на підставі результатів системи управління ризиками;

б) форми та обсяг контролю, достатнього для забезпечення додержання законодавства України з питань державної митної справи та міжнародних договорів України, укладених відповідно до закону, після завершення митного оформлення, визначаються в порядку, встановленому МК України. На вимогу власника товарів, щодо яких визначено форму та обсяг митного контролю, або уповноваженої ним особи органи доходів і зборів зобов'язані письмово повідомити про це протягом години, якщо інший строк повідомлення не визначено МК України;

в) якщо за результатами застосування системи управління ризиками не визначено необхідності проведення митного огляду товарів, транспортних засобів комерційного призначення, митне оформлення та випуск цих товарів, транспортних засобів за рішенням митного органу можуть бути здійснені без пред'явлення зазначених товарів, транспортних засобів митному органу або з пред'явленням, але без проведення їх митного огляду. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері

державної митної справи, здійснює координацію діяльності державних органів, що здійснюють контроль за переміщенням через митний кордон окремих видів товарів.

Процедура митного контролю умовно проходить у п'ять етапів:

1. На *першому* етапі проводиться формально-логічний контроль заявлених відомостей із використанням комп'ютерних програм. Також перевіряється правильність заповнення товарно-транспортних документів на відповідність указаних у них даних положенням контракту та іншим документам.
2. На *другому* етапі здійснюється перевірка правомірності проведених платіжно-розрахункових операцій в іноземній валюті вказаними в декларації банківськими установами, дотримання учасниками зовнішньоекономічної діяльності валютного законодавства. Одночасно за наявності перевіряється паспорт зовнішньоекономічної угоди.
3. На *третьому* етапі перевіряється правильність обчислення митних платежів та надання митно-тарифних преференцій, фактичне надходження заявлених платежів на відповідні рахунки митниці.
4. На *четвертому* етапі перевіряється правильність заповнення відповідних граф митної декларації, на підставі яких формується митна статистика.
5. На *п'ятому* етапі посадовою особою митниці приймається рішення проведення митного огляду товарів спеціальними співробітниками митниці на предмет відповідності заявленим у документах відомостям.

Відповідно до ст. 324 МК України «З метою скорочення часу проведення митного контролю та підвищення його ефективності органи доходів і зборів можуть використовувати технічні та спеціальні засоби, а також службових собак, безпечні для життя та здоров'я людини, тваринного та рослинного світу і не завдавати шкоди товарам, транспортним засобам». Технічні засоби митного контролю, це спеціальні установки, апарати, детектори, інструменти, та інші технічні пристосування, що застосовуються посадовими особами органів доходів і зборів під час проведення митного контролю з метою виконання своїх завдань та функцій, а також забезпечення додержання

законодавства України про митну справу. Технічні засоби митного контролю можна розподілити на: пошукові засоби, засоби ідентифікації та засоби аудіовізуального контролю.

До пошукових засобів митного контролю належать: рентгенапарати, металопукачі, оглядові дзеркала, електрощуп, ендоскопи, галогенові акумуляторні ліхтарі, ультрафіолетові ліхтарі, мініскопи, детектори контрабанди.

До засобів ідентифікації, визначення якісних та кількісних характеристик відносяться: електронні терези, детектори дорогоцінних металів, детектори діамантів, детектори наркотиків, детектори валюти, дозиметри, каратоміри, комплекти хімічних реактивів, комплекти хімічних реактивів, засоби аудіовізуального контролю.

Митний контроль закінчується:

1) у разі ввезення на митну територію України – після закінчення митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України, за винятком митних режимів, які передбачають перебування під митним контролем протягом усього часу дії митного режиму;

2) у разі вивезення за межі митної території України – після здійснення митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення та перетинання ними митного кордону України, за винятком митних режимів, які передбачають перебування під митним контролем протягом усього часу дії митного режиму.

Митний контроль завершується моментом прийняття рішення про випуск товарів і транспортних засобів.

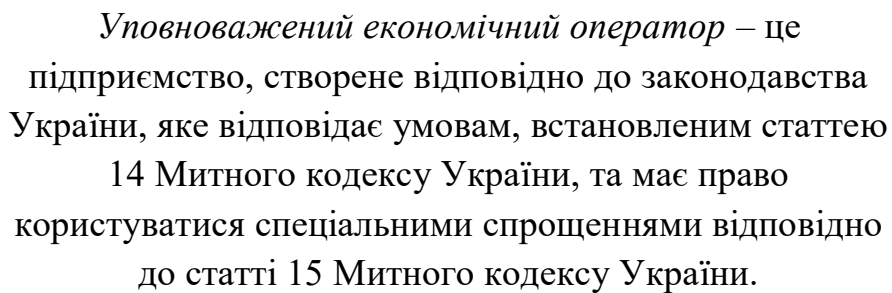
Після проведення всіх етапів на транспортному документі ставиться штамп «Випуск дозволено».

Тема № 4 Уповноважений економічний оператор

План:

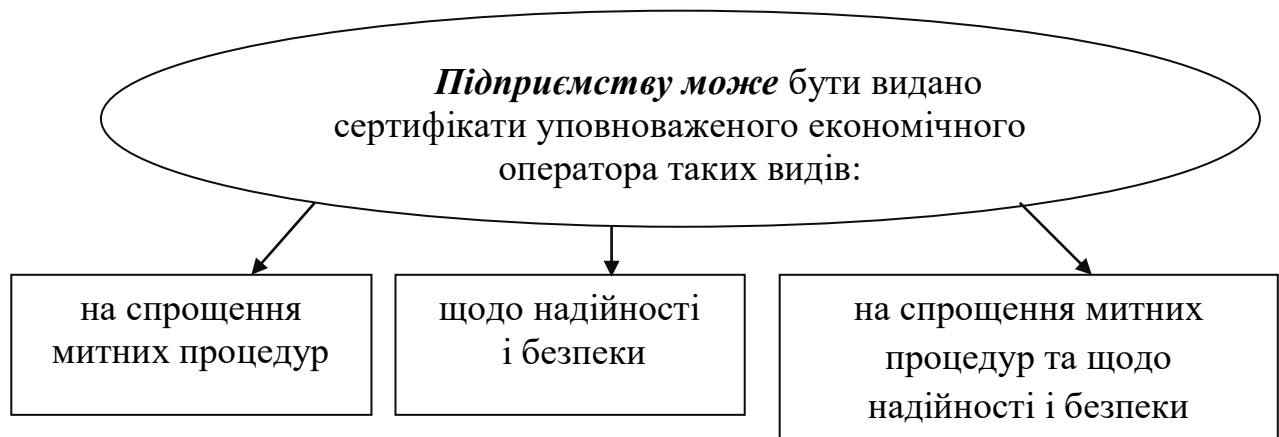
1. Поняття - Уповноважений економічний оператор.
2. Надання статусу уповноваженого економічного оператора.
3. Умови та підстави для отримання статусу уповноваженого економічного оператора.

1. Відповідно до **Глави 2. Митного кодексу України**,

Уповноважений економічний оператор – це підприємство, створене відповідно до законодавства України, яке відповідає умовам, встановленим статтею 14 Митного кодексу України, та має право користуватися спеціальними спрощеннями відповідно до статті 15 Митного кодексу України.

2. Статус уповноваженого економічного оператора надається підприємству митницею шляхом видачі сертифіката уповноваженого економічного оператора та включення його до Єдиного реєстру уповноважених економічних операторів.

Статус уповноваженого економічного оператора визнається **на всій митній території України**.

Взаємовідносини уповноваженого економічного оператора з органом доходів і зборів визначаються погодженою керівником органу доходів і зборів та уповноваженим економічним оператором процедурою, що встановлює:

- ❖ регламент інформаційного обміну між органом доходів і зборів та уповноваженим економічним оператором;
- ❖ порядок обліку, зберігання та перевірки митного забезпечення, знятого з товарів, транспортних засобів комерційного призначення;
- ❖ особливості виконання митних формальностей під час застосування спеціальних спрощень, що надаються уповноваженому економічному оператору відповідно до Митного кодексу України

3. Надання статусу уповноваженого економічного оператора отримується підприємством згідно наступних етапів:

- Підприємств подає до митниці за місцем своєї державної **реєстрації заяву**, підписану керівником і завірену печаткою підприємства. Вид сертифіката уповноваженого економічного оператора заявник обирає самостійно. Митниця проводить **попередню (фізичну та документальну) перевірку** відомостей, наданих заявником, і передає центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, заяву, анкету та свій висновок про можливість або неможливість надання заявникові статусу уповноваженого економічного оператора.
- Рішення щодо надання або ненадання статусу уповноваженого економічного оператора приймається митницею **протягом 90 календарних днів з дня** отримання нею заяви. За необхідності цей строк може бути продовжений **на 30 календарних днів**.
- У разі відмови у наданні статусу уповноваженого економічного оператора митниця письмово повідомляє заявника про підстави такої відмови в межах строку, встановленого цією частиною.
- У разі прийняття рішення про надання підприємству статусу уповноваженого економічного оператора таке підприємство включається до Єдиного реєстру уповноважених економічних операторів і протягом трьох робочих днів з дня прийняття рішення йому видається **відповідний сертифікат**.

Умови яким має відповідати підприємство для отримання
сертифіката уповноваженого економічного оператора

здійснення зовнішньоекономічної діяльності
протягом не менше трьох років до дня
звернення до митниці з заявою про надання
статусу уповноваженого оператора економічної
діяльності;

відсутність на день звернення до митниці
невиконаного зобов'язання із сплати митних
платежів та пені;

відсутність на день звернення до митниці
заборгованості відповідно до податкового
законодавства;

відсутність протягом трьох років до дня
звернення до митниці фактів притягнення
посадових осіб підприємства до адміністративної
відповідальності за порушення митних правил за
статтями 472, 482-485 Митного кодексу України;

наявність такої системи обліку товарів, яка дає
зможу порівнювати документи і відомості, що
надаються органам доходів і зборів при
здійсненні митного контролю та митного
оформлення, з документами і відомостями про
провадження господарської діяльності;

відсутність на день звернення до митниці суми
непогашеного грошового зобов'язання,
визначеного за результатами документальної
перевірки.

Уповноваженому економічному оператору, якому видано сертифікат щодо надійності і безпеки, можуть бути надані такі спеціальні спрощення:

зменшений обсяг відомостей, які необхідно надати органу доходів і зборів до прибуття на митну територію України та/або вибуття за межі митної території України товарів, транспортних засобів комерційного призначення

тимчасове зберігання товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що перебувають під митним контролем, у приміщеннях, на відкритих та критих майданчиках уповноваженого оператора економічної діяльності

Дія сертифіката уповноваженого економічного оператора зупиняється митницею за наявності таких підстав:

- виявлення органом доходів і зборів достовірних фактів та відомостей, що спростовують відомості, надані за результатами самооцінки;
- подання підприємством заяви про зупинення дії сертифіката уповноваженого економічного оператора;
- наявність заборгованості із сплати митних платежів та пені;
- притягнення керівників заявника, його засновників, акціонерів - фізичних осіб, які володіють контрольним пакетом акцій, до кримінальної відповідальності за злочини проти власності, у сфері господарської діяльності та/або у сфері службової та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;
- порушення справи про порушення заявником митних правил за статтями 472, 482-485 Митного кодексу України;

- невиконання вимог частини дванадцятої статті 13 Митного кодексу України;
- наявність непогашеного грошового зобов'язання, визначеного за результатами документальної перевірки.

Сертифікат уповноваженого економічного оператора анулюється у разі:

подання підприємством заяви про виключення його з Єдиного реєстру уповноважених економічних операторів;

припинення юридичної особи - уповноваженого економічного оператора згідно із законодавством України;

набрання стосовно керівників уповноваженого економічного оператора, його засновників, акціонерів, які володіють контрольним пакетом акцій, законної сили обвинувальним вироком суду за злочини проти власності, у сфері господарської діяльності та/або у сфері службової та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;

притягнення більше двох разів протягом року посадових осіб уповноваженого економічного оператора до адміністративної відповідальності за порушення митних правил за статтями 472, 482-485 Митного кодексу України;

неподання підприємством відомостей, передбачених частиною дванадцятою статті 13 Митного кодексу України, протягом строку призупинення дії сертифіката уповноваженого економічного оператора.

- На сьогодні АЕО діють в усіх країнах ЄС, а також у США, Швейцарії, Норвегії, Японії, США, Китаї та ін. Зокрема, в ЄС загалом діє понад 13,6 тис. операторів, у США – майже 11 тис.

➤ Сертифікат АЕО дає право підприємству отримати від митниці дозволу на здійснення значної частки митних формальностей самостійно, що економить час та кошти.

➤ Інститут АЕО, що базується на принцип декларативної згоди, дозволить спростити митні процедури, встановити новий формат взаємодії з бізнесом та розпочати імплементацію Митного кодексу Європейського Союзу.

➤ Отримання статусу АЕО є свідченням довіри з боку державного регулятора та відкриває зелене світло в міжнародній торгівлі, зокрема в країнах, що приєдналися до співпраці та домовилися про взаємну акредитацію.

Тема 5. Організаційні аспекти вдосконалення управління особовим складом митних органів

План

1. Концептуальні засади управління особовим складом митних органів.
2. Стратегія управління особовим складом митних органів.
3. Основні напрями вдосконалення системи управління персоналом Державної митної служби України.

У процесі входження України в Європейський Союз актуальним є створення сприятливих умов для прискорення товарообігу та збільшення пасажиропотоку через митний кордон України. Компетенцією спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом у галузі митної справи Державної митної служби України є захист економічних інтересів держави, сприяння розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, створення сприятливих умов для участі України у міжнародному співробітництві.

1. Концептуальні засади управління особовим складом митних органів.

Управління персоналом ДМСУ можна розглядати як цілеспрямовану діяльність керівного особового складу митних органів щодо розробки

концепції, політики, стратегії, системи, структури, функцій, технології управління особовим складом митних органів.

Основним змістом управління персоналом ДМСУ є системний, планомірно організований, юридично закріплений вплив через комплексну систему взаємопов'язаних економічних, організаційно-розпорядчих і соціально-психологічних методів, спрямованих на оптимальне формування, професійну стабілізацію і раціональне використання особового складу митних органів.

Концепція управління персоналом ДМСУ - це система теоретично-методологічних поглядів на розуміння та визначення суті, змісту, цілей, завдань, критеріїв, принципів, методів управління особовим складом та розробка механізмів її реалізації, в умовах діяльності конкретного митного органу.

Політика роботи з особовим складом - це система управлінських рішень щодо персоналу, за допомогою яких формуються, розподіляються ролі засобів та способів системи управління персоналом ДМСУ, забезпечується реалізація інтересів працівників, цілей і завдань в конкретних умовах функціонування механізму кадрового управління.

Механізм кадрового управління митних органів - засіб організації управління персоналом ДМСУ, де взаємопов'язані методи, засоби і принципи управління, що й забезпечує ефективну реалізацію цілей управління особовим складом.

Мета управління персоналом ДМСУ - ідеальне, уявне передбачення результату діяльності особового складу та способів його досягнення за допомогою певних засобів.

Основними цілями управління персоналом ДМСУ є: формування оптимального кількісного особового складу митних органів з високопрофесійними, діловими, фізіологічно-психологічними якісними характеристиками; стабілізація компетентності особового складу митних органів, відповідального за доручену справу і дисциплінованого; раціональне

використання його ділового потенціалу.

Зміст поняття “персонал ДМСУ” включає особовий склад митних органів, усіх постійних і тимчасових працівників, митну варту. Зміст поняття “кадри ДМСУ” охоплює штатних (постійних) кваліфікованих працівників митних органів, які пройшли попередню професійну підготовку, володіють навичками митної справи, досвідом роботи в митній службі, спеціальними званнями і перебувають у трудових відносинах з керівництвом ДМСУ.

За рівнями ієрархії управління персонал ДМСУ можна поділити на такі категорії: „

- ❖ керівників найвищої ланки управління (Голова митної служби, заступники голови, колегія, перший заступник); „
- ❖ керівників вищої ланки управління (начальники управлінь, відділів, господарств та їх заступники, начальники лабораторії, секретаріату і прес-центру); „
- ❖ керівники середньої ланки управління (начальники самостійних відділів, спеціалізованих установ, митниць прямого підпорядкування, регіональних митниць та їх заступники); „
- ❖ керівники нижчої ланки управління (начальники митниць, митних постів, секторів, митних лабораторій, чергових частин і їх заступники); „
- ❖ виконавчий персонал (інспекторський склад, спеціалісти, митна варта, економісти, бухгалтери, юристи, експерти, інший обслуговуючий персонал).

Персонал ДМСУ виконує покладені на митні органи завдання, серед яких: ☒захист економічних інтересів України;

- сприяння розвитку зовнішньоекономічних зв’язків; „
- контроль за додержанням вимог митного законодавства України; „
- митне оформлення й оподаткування товарів та інших предметів, що переміщуються через митний кордон України;
- створення сприятливих умов для прискорення товарообігу та збільшення пасажиропотоку через митний кордон України; „

- боротьба з контрабандою; здійснення заходів щодо порушення митних правил.

2. Стратегія управління особовим складом митних органів

Ефективний процес стратегічного планування управління персоналом ДМСУ має ставити та давати відповіді на такі запитання, пов'язані з діяльністю конкретного митного органу:

- визначення факторів впливу на персонал ДМСУ (аналіз середовища); визначення кінцевої мети управління особовим складом митних органів (місія та цілі);
- визначення критеріїв ефективності діяльності персоналу ДМСУ; оперативне планування (способи досягнення кінцевої мети);
- відстеження результатів управління персоналом ДМСУ за допомогою системи моніторингу та звітності.

Реалізація успішного процесу стратегічного планування управління персоналом ДМСУ залежить від таких факторів, як:

- повна підтримка з боку Голови митної служби; ,,
- залучення широкого кола професіоналів; ,,
- встановлення чітких повноважень та графіків, де визначається і забезпечується відповідальність за результати управління персоналом ДМСУ; ,,
- активізація та формування розуміння й спільної мети щодо вдосконалення управління персоналом ДМСУ; ,,
- врахування особливостей митної сфери, в якій функціонує ДМСУ, чутливий до змін у державному управлінні органами виконавчої влади зі спецстатусом; ,,
- визначення реалістичних підходів щодо мети, завдань, ресурсів та результатів, зважаючи на проблеми кадрів, загальні фінансові умови та тенденції, які диктує Держбюджет; ,,
- нові та динамічні, але не сталі та незмінні: стратегічний план і процес планування роботи з особовим складом поетапно вивчаються та

оновлюються.

- У рамках стратегічного управління персоналом ДМСУ мають бути поєднані: □ стратегічне планування роботи з особовим складом; □
- діяльність, спрямована на підвищення ефективності та постійне вдосконалення роботи з особовим складом; ,,
- складання бюджету (витрати на персонал ДМСУ); ,,
- планування ресурсів, необхідних для забезпечення роботи з особовим складом; ,,
- оцінка програм управління персоналом ДМСУ; ,,
- моніторинг ефективності роботи з особовим складом та звітності.

3. Основні напрями вдосконалення системи управління персоналом

Державної митної служби України Виходячи із структури центрального апарату ДМСУ і структури митниці, можна описати структуру управління кадрами ДМСУ. Очолює структуру управління кадрами Голова митної служби, якому безпосередньо підпорядковане управління кадрами. Управління кадрами є вищим рівнем управління персоналом ДМСУ, якому підпорядковані лінійні підрозділи - управління по роботі з особовим складом регіональних митниць.

Функціональний аналіз системи управління персоналом Державної митної служби показав, що управління особовим складом митних органів здійснюється в таких напрямках: ,,

- добір персоналу на державну службу в митні органи; ,,
- конкурсний відбір кандидатів на певні посади митних органів; ,,
- добір кадрів на певні посади митних органів; ,,
- оформлення особової справи митників; ,,
- профорієнтація працівників, які щойно прийшли на нові місця роботи в митні органи; ,,
- ознайомлення працівників, які щойно прийшли на нові місця роботи в митні органи, з регламентом роботи підрозділу митного органу;
- ,, ознайомлення працівників, які щойно прийшли на нові місця роботи, з

Положенням про підрозділ митного органу; „

- ознайомлення працівників, які щойно прийшли на нові місця роботи в митні органи, з посадовою інструкцією; „
- адаптація особового складу до нових умов праці в митному органі; „
- підготовка спеціалістів, магістрів, аспірантів, докторантів з напрямку “митна справа” у вищих навчальних закладах; „
- перепідготовка кадрів митних органів щодо набуття знань, умінь і практичних навичок, необхідних для виконання особистих обов’язків; „
- підвищення кваліфікації керівників митних органів у вищих навчальних закладах; „
- оцінка рівня знань, умінь та навичок, набутих під час професійного навчання кадрів митних органів у вищих навчальних закладах; „
- проведення атестації кадрів митних органів; „
- зарахування кадрів митних органів у резерв; „
- переміщення персоналу із одного митного органу в інший або переведення в межах підрозділу в інший відділ; „
- переведення працівників митних органів на іншу посаду або в інший відділ чи управління ДМСУ; „
- звільнення з посади працівників митних органів тощо.

Аналіз управління персоналом ДМСУ виявив потребу в удосконаленні діяльності щодо особового складу митних органів у п’яти напрямках:

- 1) добір та набір персоналу в митні органи;
- 2) профорієнтація та адаптація особового складу митних органів;
- 3) професійне навчання та підвищення кваліфікації кадрів митних органів;
- 4) оцінка та атестація кадрів митних органів;
- 5) мобільність особового складу митних органів.

Список використаної літератури

1. Митний кодекс України. Закон № 4495-VI; у поточній редакції від 24.10.2020 р., підстава № [924-IX](#).
2. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г., Григор'єв О. Ю.. Митна справа : навч. Посібник. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2015. 232 с.
3. Ченцов В. В. Механізми державного управління митною справою: порівняльний аналіз :дис. докт. юрид. наук. Х., 2015. 632 с.
4. Гребельник О. Митна справа: підруч. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 3-тє вид., перероб. та доп. С. 54.
5. Крисоватий А., Герчаківський С., Дем'янюк О. та ін. Митна справа: підруч. / за ред. А. Крисоватого. Тернопіль: ВПЦ «Екон. думка ТНЕУ», 2014. 540 с.
6. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти: монографія. Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2009. 543 с.
7. Приймаченко Д. Адміністративна діяльність митних органів у сфері реалізації митної політики держави: дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.07. / Національна академія державної податкової служби України. Ірпінь, 2007. 468с.
8. Мартинюк В. Митна система та економічна безпека держави: теорія і методологія: моногр. Тернопіль: Астон, 2010. 256 с.
9. Барановський Ю. Г. Митна політика та актуальні проблеми економічної безпеки України. Митна політика та актуальні проблеми економічної та митної безпеки України на сучасному етапі : матеріали міжнародної науково-практичної конференції 23 листопада 2007 р. : тези допов. – Дніпропетровськ : АМСУ, 2008. С. 53–56.
10. Про затвердження Правил перетинання державного контролю громадянами України: Постанова Кабінету Міністрів від 27.01.1995 р. №57.
11. Про державний кордон України : Закон України від 04.11.1991 р. № 1777-XII зі змінами і доповненнями.
12. Про державну прикордонну службу України : Закон України від 03.04.2003 р. № 661-IV із наступними змінами і доповненнями.
13. Аргунов В. А., Батіг В. П., Березний Є. М., Бичков В. В., Гончар С. Л. Основи митної справи : навч. посіб. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / Державна митна служба України / П. В.Пашко (ред.) : 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Т-во «Знання», 2002. 318 с.
14. Соловков Ю. П., Галльський К. Є., Мирко В. П., Єгоров О. Б., Калашникова О. Л. Митна справа. Слов.-довід.: Навч. посіб. Державна митна служба України; Акад. митної служби України. Х.: РА, 2000. 320 с.
15. Закон України. Митний кодекс України: текст із змінами та доп. від 16.05.2019 р. № 2725-VIII.
16. Чорний В. Б. Україна і митна справа: Історичний нарис. К.: Комп'ютерно-видавн., інформ. центр «КВІЦ», 2010. 349 с.

17. Про утворення територіальних органів Державної митної служби: Постанова Кабінету Міністрів від 02.10.2019 р. № 858.
18. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI зі змінами та доповненнями від 16.05.2019 р. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
19. Про затвердження Порядку справляння плати за виконання митних формальностей митними органами поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, установленим для них Наказ Мінфіну України від 28.05.2012 р. № 610. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0955-12>.
20. Положення про Державну фіскальну службу України; Кабінет Міністрів України. Положення від 21.05.2014 р. № 236.
21. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур від 18.03.1973 р. (Кіотто). Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_643.
22. Міністерство фінансів України. Наказ. від 31.07.2015 р. № 684 Про затвердження Порядку здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю. Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1021-15>
23. Жадько К. С., Майорова І. М., Андрусенко Г. М. Митні інновації в сучасній поставці товарів за системою «Точно в термін». *Науковий погляд: економіка та управління*. № 2 (56). 2016. 56с.
24. Про затвердження Інструкції з організації роботи посадових осіб митних органів під час здійснення попереднього документального контролю в пунктах пропуску через Державний кордон України. Наказ Міністерства фінансів України від 05.02.2013 р. №61.
25. Безмитні тарифні квоти та їхнє використання: <http://eu-ua.org/zona-vilnoi-torhivli/bezmytni-taryfni-kvoty-ta-yihnie-vykorystannia>
26. Інкотермс-2020. Офіційні правила тлумачення торгових термінів Міжнародної торгової палати; Міжнародна торгова палата видання МТП №560; Правила, Міжнародний документ у редакції від 1.01.2020р. <https://zakon.rada.gov.ua> (Дата звернення 20.11.2020 р.).
27. Наказ ДМСУ «Про затвердження Порядку пропуску через митний кордон України та митного оформлення товарів» від 20.01.1019 р. № 38.
28. Про Митний тариф України: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.01.2019 р. № 584-VII.

Навчальне електронне видання
комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимах

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ В МИТНИХ ОРГАНАХ
КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

для студентів заочної та денної форм навчання
спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Укладачі:

АКМЕН Вікторія Олександрівна

СОРОКІНА Світлана Вікторівна

Відповідальний за випуск зав. кафедри товарознавства в митній справі
д-р техн. наук, проф. М. П. Головка

Видано в авторській редакції

План 2021 р., поз. 111

Підп. до друку 19.04.2021 р. Один електронний оптичний диск (CD-ROM);
супровідна документація. Об'єм даних 6,9 Мб.

Видавець і виготівник

Харківський державний університет харчування та торгівлі
вул. Клочківська, 333, м. Харків, 61051.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4417 від 10.10.2012 р.